

Van Moskou naar Mongolië - Het Baikalmeer

De zon komt op als de trein langs de oevers van het Baikalmeer rijdt. Staand in het gangpad geniet ik van een werkelijk sensationeel uitzicht over het meer. Het is half mei maar toch zeker de helft van het gigantische wateroppervlak is bedekt met ijs en ijsschotsen. In de verte ontwaar ik een met sneeuw bedekte bergketen. Dit fantastische samenspel van opkomende zon, ijsschotsen en besneeuwde bergtoppen maakt op mij grote indruk. Wat zou ik graag deze ervaring en dit gevoel willen delen met het thuisfront. Maar als ervaren reiziger weet ik, dat dit onmogelijk is. Thuis zullen woorden tekort schieten. Mijn toehoorders zullen mij glimlachend toeknikken en jaloerse blikken veinzen. Maar begrijpen zullen ze mij niet. De minst slechte methode om mijn indrukken over te brengen, is het maken van foto's. Met de nadruk op minst slechte. Want mijn eigen driedimensionale horizon is altijd dieper en breder dan dat van mijn fotolens. De emotie die op dit moment door mijn lichaam stroomt, het grandioze uitzicht, het geluid van de rijdende trein; een fototoestel kan dit onmogelijk kopiëren. Toch besluit ik een poging te wagen. Ik pak mijn fototoestel uit mijn coupé, stap terug het gangpad in, open het raam en doe verschrikt twee stappen achteruit. Een adem ontnemende kou stroomt de trein binnen.

Geen meer op onze aardbol is te vergelijken met het Baikalmeer. Het meer is het grootste zoetwaterreservoir van de wereld en qua omvang vergelijkbaar met België. Qua vorm is het overigens niet vergelijkbaar met het land van onze zuiderburen. Het meer is 636 kilometer lang en gemiddeld 40 kilometer breed. Ik heb gelezen dat het meer het diepste en oudste meer op de wereld is: 1.642 meter diep, 25 miljoen jaar oud. Elk jaar vriest deze enorme waterplas tijdens de lange en strenge Siberische winter dicht. Ijsdiktes van een meter zijn dan niet ongewoon. In het meer leven bijzondere dieren. Zoals de baikalrob, een kleine zoetwaterzeehond die leeft van de omul, een vis die hij vangt op een diepte van tweehonderd meter. Als zo'n klein dier er zo diep voor moet duiken, dan moet die vis wel erg lekker zijn. De baikalrob heeft daarbij wel concurrentie van de lokale bevolking. Ook bij hen staat de omul bekend als een lekkernij.

Gelukkig ben ik niet de enige die het Baikalmeer kan waarderen. De UNESCO plaatste in 1996 het Baikalmeer op de werelderfgoedlijst en de Russische regering verklaarde een groot deel van het gebied rond het meer tot natuureservaat en nationaal park. Met zeer veel buitenlands geld zijn de belangrijkste vervuiliingsbronnen zoals de papierfabrieken langs de oevers gesaneerd. In veruit het grootste deel van het meer is het water zo schoon dat het drinkbaar is. Maar dat wil niet zeggen dat het unieke en kwetsbare ecosysteem niet wordt bedreigd. De rivieren voeren verontreinigingen met zich mee vanuit de steden. De populatie van de robben wordt bedreigd door stropers. Slechte, economische omstandigheden werken de illegale kap van hout in de hand met erosie tot gevolg. Voor de zuidwestpunt van het meer zijn megalomane plannen voor een skioord met hotels in de maak.

De trein wendt zich af van het Baikalmeer. Al snel rijdt de express door de schitterende vallei van de rivier de Selenga. We zijn op weg naar Oelan Oede, de slaperige hoofdstad van de autonome republiek Boerjatië. De Boerjaten staan bekend als uiterst vriendelijk en gastvrij. Mogelijk komt dit omdat zij sinds de 18e eeuw het Tibetaans Boeddhisme belijden.

Als de trein stilstaat in Oelan Oede, is aan de gelaatstrekken van de plaatselijke bevolking op het perron goed te zien dat Boerjatië lange tijd onder Aziatische invloed stond. Ik herken die gelaatstrekken ook bij een grote groep militairen die op het punt staat de laatste wagon van de trein te bezetten. Ik ben uit nieuwsgierigheid naar hen toe gekuierd. Onderwijl geniet ik van het zonnetje. De relatief lange stoptijd van een half uur wordt door de spoorwegmaatschappij gebruikt om de elektrische locomotief te vervangen door een dieselloco. Zoals bij elke stop controleert een spoorwegbeambte alle wielen van de trein door er met een zware hamer op te slaan. Aan het geluid kan hij schijnbaar horen of alles oké is. Wat te doen als dat niet het geval is? De NS heb ik nog nooit zo'n controle zien uitvoeren. Zouden daarmee vierkante wielen bij het vallen der bladeren kunnen worden voorkomen?

Ook hier in Oelan Oede zie ik weer het kleine, open vrachtwagentje dat pruttelend in slakkengang langs de trein rijdt. In de laadruimte liggen kolen. Bij elke wagondeur worden een paar emmers gevuld met kolen afgegeven aan de steward. Met de kolen wordt de samovar, de heetwaterketel gestookt. Hiervan staat er een in elke wagon. Passagier kunnen zo elk moment van de dag beschikken over warm water. Onmisbaar bij het maken van thee, koffie, cup-of-soep of noedels.

Mongolië - Bij de nomaden

Onze gids Suzie wijst in de richting van de bosrand waar twee gertenten staan. “Daar gaan we overnachten”, is haar korte maar resolute mededeling. Bob en ik kijken elkaar aan met een blik van “het zal ons benieuwen”. Ik laat me een beetje terugzakken uit onze kleine karavaan en neem mijn blauwe handboek soldaat uit mijn rugzak. Het blauwe boekje, mij toegezonden door de meubelmaker uit Zweden als dank voor het beantwoorden van een digitale prijsvraag, heb ik volgeplakt en geschreven met tips uit reisgidsen, tijdschriften, internetsites en verhalen van reislustige vrienden, kennissen en collega’s. Ik blader naar de pagina waarop ik bovenaan met pen “Mongolië, op bezoek” heb geschreven en lees:

“Als je een bezoek brengt aan een ger zal de familie het bijzonder waarderen als je rekening houdt met hun omgangsvormen. Bij aankomst kan je beter niet op de deur kloppen. Roep van tevoren wel even “Nokhoy Khor”. Vrij vertaald betekent het: Mag ik binnen komen, maar de directe vertaling is: Hou de hond vast. En dit is geen overbodige luxe aangezien vrijwel elke nomadische familie wel een agressieve hond in dienst heeft ter bescherming van het vee.

Begroet de mensen altijd met een vriendelijk “sain bainuul”.

Dat van die honden heb ik onderweg al gemerkt wanneer we op ruime afstand een of meerdere gers passeerden. Die beesten hebben je al lang in het vizier voordat je ook maar in de buurt van de voordeur komt. Als we de twee gers naderen, zie ik ons gastgezin voor een van de twee tenten zitten. Dus “Nokhoy Khor” kan ik bijkans direct vergeten. Twee honden komen ons blaffend tegemoet. Ze zien er niet uit als van het extreem gevaarlijke soort maar voor de zekerheid blijf ik dicht naast onze jak lopen. Dat beest maakt vast indruk op de blaffers maar laat onverlet dat mijn blote onderbenen er natuurlijk veel smakelijker uitzien dan die harige stappers van onze grote viervoeter. Als we bij de ger staan, stopt het geblaf. Ik laat een vriendelijk “sain bainuul” vergezeld gaan van een klein knikje met mijn hoofd en een fier naar voren gestoken rechterhand. Met enige aarzeling en een niet begrijpende blik in de ogen wordt mijn hand aangepakt. Later zal ik in mijn zelf samengestelde blauwe reizigersalmanak schrijven dat bij een begroeting het in Mongolië niet gebruikelijk is elkaar de hand te schudden.

Ik word uitgenodigd een kijkje te nemen in de ger. De vader, door Suzie geïntroduceerd als Arjoenbat, maakt met gebaren duidelijk uit welke delen de ger is samengesteld. In combinatie met de kennis die ik thuis achter de PC heb opgedaan, kom ik tot een helder inzicht in de constructie van de ger. De lage wanden van de ger bestaan uit schaarvormig verbonden scharnierende latten. Vandaar uit gaan dakstokken omhoog die samenkomen in een centrale kroon, die tevens dienstdoet als schoorsteen voor de op hout gestookte kachel. Twee staanders houden de kroon op zijn plaats. Suzie, inmiddels ook binnengekomen, legt uit dat je nooit tussen de twee staanders door mag lopen. Doe je dat toch, dan leidt dat onvermijdbaar tot ruzie tussen beide echtlieden.

Een bijzonder laag houten deurtje biedt toegang tot de ger. Kinderen korter dan 1,40 meter kunnen rechtop lopend de deur door. Ieder ander moet diep buigen om binnen te komen. Het houten skelet van de ger is bedekt met viltdoek en waterdicht tentdoek, bij elkaar

gehouden met riemen en diagonaal gespannen touwen. Haringen zijn overbodig. Alleen bij een storm zijn extra maatregelen nodig maar dankzij de ronde vorm laat de tent zich moeilijk vangen door de wind. In de ger staan weinig meubels. Ik zie ook maar twee eenpersoonsbedden. Ik vraag mij af of die voor Bob en mij zijn maar durf daar vooralsnog niet op te rekenen.

China - The Great Wall

Ik betreed de muur bij Mutianyu. Hier is de muur gebouwd rond 1368 op de resten van een muur die achthonderd jaar daarvoor al was aangelegd. The Great Wall is op deze plek werkelijk fantastisch gerestaureerd. Dat is lang niet overal het geval. Op veel plaatsen is de muur in zeer slechte staat of zelfs helemaal verdwenen. Door erosie of oorlogsgeweld, gesloopt door boeren die de stenen gebruikten om huizen te bouwen of om plaats te maken voor een snelweg.

De muur volgt het landschap. Dus moet ik klimmen en dalen. Naar beneden het dal in; omhoog richting heuveltop. Traptreden op en traptreden af. Velen zijn mij voorgegaan. Want om de muur met zijn enorme lengte en ruim duizend forten en wachttorens te bemensen, waren zeer veel soldaten nodig. Als rooksignalen aangaven dat de vijand in aantocht was, verplaatsten troepen, voetvolk en boogschutters te paard zich met grote snelheid over de muur richting de plek des onheils. Ik kan het mij allemaal levendig voorstellen en geniet van het panorama, de onverzettelijke uitstraling van de muur en het feit dat er bijna geen toeristen zijn.

Ik waan mij in de middeleeuwen. Ik speur de horizon af op zoek naar een strijdlustige horde Mongoolse ruiters die het gemunt hebben op het Chinese keizerrijk. Niks te zien. Misschien is het te warm voor een aanval. Zo fantaseer ik er lustig op los, totdat de betovering bij binnentreden van een wachttoren abrupt wordt verbroken. Als ik hevig transpirerend wil aan zitten op een bankje in de heerlijk koele ruimte, klinkt er vanuit een donkere hoek een stem die in gebrekkig Engels vraagt of ik geïnteresseerd ben in chips, koud bier, een ijsje of anders in een petje tegen de zon. Ik ben weer terug in de 21ste eeuw. Een gedrongen mannetje gekleed in een legeruniform stapt uit het duister en loopt mij tegemoet. Hij heeft er ongetwijfeld geen flauw idee van dat hij mij geweldig heeft laten schrikken. Even brengt zijn uniform mij in de war. Heb ik hier te maken met een soldaat van het Rode leger? Naar mijn weten lopen die met een geweer over de schouder en zeulen die niet rond met een mand gevuld met ijsjes, bier en chips. Vragend kijkt het mannetje mij aan. Met handen en voeten maak ik hem duidelijk dat ik geen interesse heb in chips en dat koud bier mij nu even geen goed idee lijkt. Ik heb nog een paar torens te gaan. Torens die gebouwd zijn op een onderlinge afstand van ongeveer 400 meter. Bij deze afstand konden boogschutters de hele tussenliggende muur met hun pijlen bestoken.

In de koelte van de toren, nog nahijgend van mijn inspanning, begrijp ik als fervent hardloper niet hoe het mogelijk is dat er sporters zijn die vrijwillig mee doen aan de Marathon van de Grote Muur. Die marathon wordt jaarlijks georganiseerd. 42,1 kilometer omhoog en omlaag in deze hitte lijkt mij een onmenselijke opgave. Vreemd genoeg benijd ik wel de weinige avonturiers die het hele traject van de muur wandelend hebben afgelegd. Maar over die 6259 kilometer mag maanden, zo niet jaren worden gedaan.

Ik ga er thuis eens rustig over nadenken of ik deze voettocht over de Chinese Muur op mijn bucketlist zal zetten. Misschien moet ik eerst maar eens het Pieterpad van Pieterburen naar Maastricht lopen.

